

DOLENJSKI LIST

STUDIJSKA KNJIŽNICA
MIHANA JARCA
NOVO MESTO

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okr

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtak. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, tretletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 37 (340)

Leto VII.

NOVO MESTO, 13. SEPTEBRA 1956

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tone Gošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predal: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Časopisnoročniško podjetje «Slov. poročevalec» v Ljubljani. Za tisk odgovorja F. Plevel

Za zmago napredne misli

Predsedstvo Sveta zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije je na zadnji seji sklenilo, da svetuje vsem društvom, članom zveze, naj sklicujejo redne občne zbornice v času od 15. septembra do 15. oktobra. Predsedstvo se je odločilo svetovati ta rok za sklicanje občnih zborov zato, ker so vse dosedanje izkušnje pokazale, da je najboljšje, če društva sklicujejo letne občne zbornice v začetku sezone, ko je najugodnejši čas za dejansko plodno presojo dejavnosti društva v pretekli sezoni in za izdelavo društvenega načrta dela za bodoče leto.

Za plodno analizo, presojo in oceno izvršenega dela, kakor tudi za pripravo načrta dela za prihodnjo sezono je izredno važnost, da društva utemeljeno, v kakšni meri je ljudskoprosvetna dejavnost prispevala za večje razumevanje naše socialistične stvarnosti, kako je vplivala na preobrazbo človeške notranjosti in človeške miselnosti ter kako se je odražala neposredna korist in dejavnost v našem socialističnem gospodarstvu.

V trdi in neizprosni narodnoosvobodilni borbi je delavski razred z ZKJ na čelu izpolnil svojo zgodovinsko nalogo. Razbil je meščanski družbeni red, ki je temeljil na zasebni lastnini nad proizvodnimi sredstvi in na izkoriščanju delovne sile delavcev s tem, da je spremenil to zasebno lastnino v družbeno lastnino. Uresničuje višji tip družbene organizacije dela kakor ga je imel meščanski razred s tem, da ustvarja pogoje za brezrazredno družbo.

Vsak ideološko politični pokret, v katerega okvir sodi tudi kulturnoprosvetno delo, kakor tudi vsaka resnična

Razmišljanja o ljudskoprosvetnem delu pred občnimi zbori Svobod in prosvetnih društev našega okraja

umetnost, ima svoje korenine in utemeljitev v gospodarstvu. Razloge in utemeljitev, zakaj je nastalo to ali ono gibanje, zakaj je nekaj napredno, drugo pa zopet ne, je treba iskati v gospodarstvu. Odgovor na vprašanja, kdo in zakaj je vlekel in vleče voz naprednih misli in idej naprej in kdo ter zakaj se je temu upiral in se upira ter zavira razvoj, moramo iskati in najti v gospodarskih razlogih in ga utemeljiti le z gospodarskimi razlogi.

Oblike družbene zavesti kot so politika, pravo, morala, religija, umetnost, znanost in filozofija, imajo svoje korenine in utemeljitev v gospodarskih razlogih in so nastale v določenih zgodovinskih razdobjih, kakor in kadar so to pač narekovali gospodarski razlogi v danem načinu proizvodnje.

Pravičnost in enakopravnost sta osnovna stebra, na kateri je nameraval meščan 18. stoletja zgraditi svojo družbeno zgradbo na ruševinah feudalne nepravilnosti, neenakosti in prilizilijev. Določanje vrednosti blaga z delom, kakor tudi svobodna menjava proizvodov dela, ki se vrši po meri vrednosti blaga z delom med enakopravnimi lastniki blaga, to je, kot je dokazal Marx, tista stvarna podlaga, na kateri je zgrajena celokupna politična, pravna in filozofska ideologija meščanskega razreda.

Če so naše juridične (pravne), filozofske in verske predstave bližje ali bolj oddaljene poganjki ekonomskih (gospo-

darskih) razmer, ki vladajo v dani družbi, tedaj se te predstave — kot dokazuje F. Engels — ne morejo trajno držati, potem ko so se ekonomske razmere popolnoma spremenile.

Tako so se tudi pri nas ekonomske razmere popolnoma spremenile. Za družbene razmere pri nas sta v prvi vrsti pomembni dve značilnosti, ogromna večina proizvodnih sredstev je v družbeni lasti in delovni ljudje neposredno upravljajo vsa področja družbenega udejstvovanja. To je doslej najnaprednejša oblika organizacije družbenega sožitja, v katerem je deloma odpravljeno deloma pa se odpravlja vsakršno izkoriščanje človeka po človeku.

Mali kmet je kakor mali obrtni delavec, ki se od tovarniškega delavca razlikuje v tem, da še ima svoja delovna sredstva — zemljo, ki jo mora sam s svojo družino redno obdelovati in se z njo preživljati, ne da bi izkoriščal tujo delovno silo.

Kot merilo pravičnega kulturnoprosvetnega dela na vasi morajo kulturnoprosvetni delavci zato upoštevati gospodarsko politično smer, ki jo zasleduje naše gospodarsko politično vodstvo. To smer je kratko in jedrnat naznačil E. Kardelj, ko pravi:

«Ne moremo govoriti o socialistični preobrazbi na vasi brez stalnih naporov za krepitev in razvoj socialističnega sektorja v kmetijstvu samem. Socialistično smer razvoja na vasi pa lahko zagotovijo samo take gospodarske in orga-

nizacijske oblike, ki bodo jamčile napredek in povečanje kmetijske proizvodnje s pogojem istočasne krepitve družbenih proizvodnih sredstev v kmetijstvu in z gospodarskim povezovanjem individualnega kmetijskega proizvajalca z družbenim sektorjem na vasi.»

Kulturnoprosvetni delavci morajo imeti neprestano pred očmi cilj in namen svojega dela — preobraziti človeško notranjost in človeško miselnost v skladu z našim socialističnim gospodarstvom, ki temelji na družbeni lastni nad proizvodnimi sredstvi in na iz tega nujno izvirajočih človeških neizkoriščevalskih odnosih med ljudmi, temelječih na sodelovanju in medsebojni pomoči. Pri tem pa se morajo kulturnoprosvetni delavci zavedati, da mora resnično in pravo kulturnoprosvetno delo pospeševati in oplemenjevat naše socialistično gospodarstvo in obratno.

Pri izpolnjevanju te velike naloge morajo prosvetni delavci aktivneje in odločneje posegati v nasprotja in konflikte (spore), ki se pojavljajo v življenju med ljudmi, za zmago socializma in napredne misli v borbi proti ostankom stare miselnosti.

Tudi za naše družbene razmere veljajo besede, ki jih je napisal veliki ruski pisatelj Maksim Gorki po zmagi ruske revolucije: «V naših dneh je človek izpostavljen najrazličnejšim učinkom bujne in viharne resničnosti; preživlja sam v sebi boj individualista zoper socialista, boj nepomirljivih nasprotij, spopade lastnosti, ki jih je podedoval od pritiskom stoletnega nasilja meščanstva zoper odločne in stroge zahteve zgodovine, zoper zahteve delavskega razreda, ki ga je zgodovina določila za začetnika novega človeštva.»

V tem boju pa morajo naša društva odigrati svojo vlogo za zmago napredne misli.

Zato je potrebno, da občni zbori Svobod in prosvetnih društev analizirajo in ocenijo izvršeno delo v pretekli sezoni, kot tudi izdelavo načrtov za prihodnjo sezono s stališča gornjih razglabljanj.

Za zmago socializma in socialističnih odnosov med ljudmi!

Tone Bele

Ko ajda cveti, gre pri nas jesen v deželo. Letos, tako pravijo kmetje vzdolž Krke, po Mirenski dolini in drugod po Dolenjskem, ajdovih žgancev pozimi ne bo manjkalo...

PRED SLAVJEM V KRANJU

Živahne priprave na proslavo 20. obletnice velike tekstilne stavke

Na proslavo velike tekstilne stavke Slovenije, ki bo 16. septembra v Kranju, ob prijetnem potoku Ruppenščici, za napajanje celotnega električnega omrežja, ki bo v ta namen razpredeno po vsem prireditvenem prostoru, go morali zgraditi posebni transformator. Prav tako so do dobrega razširili in posušili s peskom vse dohodne ceste. Posamezna podjetja so na prireditvenem prostoru že začela postavljati svoje paviljone, prav tako pa delavci podlaga za vodovod in kanalizacijo iz Kranja z vsjo naglico napeljujejo po prireditvenem prostoru vodovod.

Največ dela ima Pripravljalni odbor v Kranju. Zgodovinska komisija odbora je pravkar zaključila dokončno redakcijo Zbornika, ki bo predvidoma izšel 12. septembra. Zbornik bo prejel občinstvo — zajemal bo približno 19 strani zanimivega gradiva iz časa velike tekstilne stavke in bo bogato ilustriran. Kljub precejšnjemu obsegu in trobarvurnemu oviku bo stal Zbornik le 100 dinarjev in je zato zanj že veliko zanimanja.

Gospodarsko-tehnični odbor ima prav tako polne roke posla. Pravkar ureja prireditveni pro-

stor pod vajo Rapa, nekako četrt ure iz Kranja, ob prijetnem potoku Ruppenščici. Za napajanje celotnega električnega omrežja, ki bo v ta namen razpredeno po vsem prireditvenem prostoru, go morali zgraditi posebni transformator. Prav tako so do dobrega razširili in posušili s peskom vse dohodne ceste. Posamezna podjetja so na prireditvenem prostoru že začela postavljati svoje paviljone, prav tako pa delavci podlaga za vodovod in kanalizacijo iz Kranja z vsjo naglico napeljujejo po prireditvenem prostoru vodovod.

Največ dela ima Pripravljalni odbor v Kranju. Zgodovinska komisija odbora je pravkar zaključila dokončno redakcijo Zbornika, ki bo predvidoma izšel 12. septembra. Zbornik bo prejel občinstvo — zajemal bo približno 19 strani zanimivega gradiva iz časa velike tekstilne stavke in bo bogato ilustriran. Kljub precejšnjemu obsegu in trobarvurnemu oviku bo stal Zbornik le 100 dinarjev in je zato zanj že veliko zanimanja.

Gospodarsko-tehnični odbor ima prav tako polne roke posla. Pravkar ureja prireditveni pro-

Glavna proslava na Grmu bo 21. oktobra

Pripravljalni odbor za proslavo 70-letnice delovanja kmetijske šole na Grmu je pretekli teden sklenil, da bo osrednja prireditve tega slavlja v nedeljo 21. oktobra v Novem mestu. Dopoldne bo otvoritev proslave in ogled obnovljene šole ter njenih učil, nato zborovanje absolutov Grma, popoldan pa družabna prireditve za udeležence. Od ponedeljka do petka po 21. oktobru pa bodo na Grmu in v Novem mestu različna kmetijska predavanja in zborovanja. Najprej se bodo sestali na Grmu predavatelji kmetijskih šol iz Slovenije, nato pa bo v Novem mestu republiško zborovanje živinorejcev sivorjavca področja. Pravtako bo v Novem mestu dvodnevno zborovanje slovenskih sadjarjev. 26. oktobra popoldne bosta pletnoma republiških zborov vinarstvom in sadjarjev. Z zborovanjem mladih združnikov novomeškega okraja in z obiskom učencev dolenjskih šol na Grmu bodo prireditve ob 70-letnici grmske šole zaključene.

Vodstvo kmetijske šole na Grmu vabi vse absolvente šole, da do konca septembra prijavijo svojo udeležbo, da jim bo lahko zagotovilo prehrano in morebitna prenočišča, ko bodo prišli na proslavo.

Uspehi II. mednarodne razstave vin v Ljubljani

Pred kratkim je bila v Ljubljani zaključena II. mednarodna razstava vin, ki je prinesla našim domačim pridelovalcem kvalitativnega naravnega vina največje priznanje, saj smo odnesli vse zlate kolajne za naravna vina, medtem ko so tuji razstavljalci dobili zlate kolajne le za desertna vina.

Na II. mednarodni razstavi vin je sodelovalo 19 držav s skupno nekaj več kakor 450 vzorci vina. Jugoslovanski razstavljalci so predložili 282 vinskih vzorcev ter zanje prejeli od skupno podeljenih 40 zlatih, 240 srebrnih in 42 bronastih kar 24 zlatih, 162 srebrnih in 32 bronastih kolajn.

Tudi med obiskovalci te razstave je bilo mnogo večje zanimanje, saj se je število obiskovalcev mednarodnih razstav vina dvignilo od 40.000 lani na 63.215 obiskovalcev letos. Med obiskovalci so bili najvidnejši predstavniki naše ljudske oblasti, gospodarstva in javnega življenja, pa tudi številni tuzelci, kakor tudi konzularni zbor oficijelnih predstavnikov tujih držav v FLRL.

Razumljivo je, da je bil komercialni uspeh razstave vidno boljši kakor lani, saj se je dvignil od lanskih 1,5 milijona din na 2,2 milijona din. Največje komercialne uspehe so dosegla podjetja: «Slovenija vino» v Ljubljani, «Istra vino» iz Reke, «Jugovino» iz Novega Sada, «Vinoexport» iz Umaga, Kmetijsko poselstvo «Čoka» iz Banata, «Vinaiko» iz Splita, «Trikevs» iz Kavadarcev in Makedoniji ter «Vino Koper» iz Kopra. Med manjšimi in manj znanimi podjetji pa je zlasti destilacija «Dana» iz Mirne na Dolenjskem dosegla prav lepe komercialne uspehe.

Tudi podjetja, ki proizvajajo oz. prodajajo vinogradniške in kletarske stroje ter druge potrebščine so dosegle lepe komercialne uspehe na razstavi.

II. mednarodna razstava vin v Ljubljani je torej v vseh ozirih lepo uspela. Hkrati je pokazala, da je Ljubljana kaj primerno mesto za prirejanje mednarodnih razstav, ker ima vse potrebne pogoje za to. Vsekakor bi bilo dobro, da bi v prihodnje

pridelovalci vin še v večjem obsegu sodelovali na teh razstavah, saj se tukaj v ostri mednarodni konkurenci najboljših vin lahko najlepše in najuspešneje uveljavijo naša visokokvalitativna naravna vina tudi na mednarodnih tržiščih.

Vsi smo odgovorni

ZANIMIVI PODATKI IZ RAZGOVORA NAŠEGA SODELAVCA Z NAČELNIKOM OKRAJNEGA TAJNISTVA ZA PROSVETO IN KULTURO SLAVKOM KASTELCEM

Zaradi pojavnosti otroške paralize se bodo šolska vrata v našem okraju odprla nekoliko pozneje kot druga leta. Hkrati s pričetkom pouka na vseh šolah pa je treba povsem opozoriti na vrsto perečih vprašanj šolstva v okraju, saj izobraževanje in vzgoja mladine ni stvar samo sveta za šolstvo, tajništva za prosveto in kulturo in nekaj sto ljudi, ki jim je izobraževanje in vzgoja otrok poklic, pač pa odgovorna skrb celotne družbe. Če smo doslej v glavnem prepuščali reševanje problemov šolstva samo tem organizacijam, tega v bodoče ne smemo več. Močan korak za večje sodelovanje družbe pri vzgoji in izobraževanju mladine so šolski odbori, ki se dobro uveljavljajo, treba pa jim bo

Ob pričetku novega šolskega leta

za reševanje šolskih vprašanj

letos polno zasedena in predvsem z domačimi učenci.

SOLSKE STAVBE IN PROSTORI

Z njim je težava, ki jo bomo še dolgo reševali. Po vojni smo izdali težke milijone za obnovo šolskih stavb in gradnjo novih, vendar primanjkuje še zelo mnogo primerljivih šolskih poslopij. O tem govore naslednje številke:

V okraju je 54 šolskih stavb. Od teh jih 14 ne ustreza niti najskromnejšim pogojem in predpisom, tako da je le 40 šolskih stavb primernih. 24 osnovnih šol gostuje v zasebnih zgradbah. Za 13 nižjih gimnazij nimamo niti ene stavbe, vse so v poslopijih osnovnih šol. Tako je bil moral zgraditi 38 osnovnih šol in 13 stavb za nižje gimnazije. O potrebi vajeenske šole govorimo že dolgo let. Skupno manjka v okraju torej najmanj 62 šolskih stavb. Najbolj kritično je vprašanje šolskih stavb na Trški gori, v Malem Lippju, Sela-Hinjah, Čatežu, Trebnjem, Gradcu pri Kostanjevici, Trebelnem in drugod. V izgradnji so šole na Vinici, v Prevolah, Stopicah in Šmarjskih Toplicah. S sredstvi, ki jih je OLO določil na zadnji seji iz negospodarskih investicij za šole, bo mogoče izvršiti zavarnostno delo in popravila.

OPREMA JE POMANJKLJIVA

Da so v večini naših šol stare polomljene klopi ali pa še takih primanjkuje, je znano. To velja prav tako za ostalo šolsko opremo. Vendar v letoš-

njem okrajnem proračunu niti niti dinarja za opremo, za učila pa le pol milijona din. V vseh šolah v okraju je 236 učilnic. Le v 73 učilnicah je oprema primerna, v 55 učilnicah komaj primerna, v 108 učilnicah pa zelo slaba. V vseh osnovnih šolah je le 65 družinskih stanovanj za učitelje, 64 šol ima tekočo vodo ali kapnico, 77 šol ima električno razsvetljavo, samo dve šoli imata telovadnico, 59 šol ima vrtove, toda le 14 vrtov ima ograjo. Tako bi lahko naštevali še za vse ostale ptičičke od igrišč do upravnih pisarn, silka bi bila enaka.

Ko govorimo o opremi šol, moramo govoriti tudi o opremi stanovanjskih prostorov učiteljstva. Nedavno nam je mlada učiteljica potrdila, da je preteklo zimo prebila v sobi brez pečil. Tri učiteljice si lahko kuhajo samo na električnem kuhalniku, ker je štedilnik v šoli razbit, hrane pa ne dobe niti kjer v vasi. In v najhujši zimi lani je bil električni tok odvzet podeželskim odjemalcem.

Ni čudno, da se mlade učiteljice branijo prevzeti mesto na podeželski šoli, bolj čudno je, da marsikje sploh vzdržijo. Seveda bi bilo napačno metati krivdo samo na pomanjkanje denarja, če učitelj v tem ali onem kraju nima niti takih osnovnih življenjskih pogojev kot je peč v sobi ali urejen štedilnik. To je krivda ali malomarnost pristojnega občinskega ljudskega odbora. Za take maltenkostne izdatke se s količkar dobro voljo vedno najde denar.

Koristen tečaj na Grmu

Na pobudo občinskega sveta za šolstvo v Novem mestu se je pred kratkim 12 učiteljev iz novomeške občine udeležilo enotedenskega tečaja na kmetijski šoli Grm. Kmetijski strokovnjaki z Grma, OZZ in OBLO so seznanili učitelje z najvažnejšimi osnovnimi vprašanji s področja sadjarstva, urejevanja šolskih vrtov, perutinarstva in živinoreje. Udeleženci tečaja so z zanimanjem spremljali predavanja in se pogovorili, kako bo treba prireditvi k praktičnemu delu s teh področij odraščajočim mladinom. Prihodnje leto bo treba prireditvi več takih tečajev, ki pa naj bi bili po možnosti posvečeni specialnim vprašanjem oz. posameznim pogojem iz kmetijstva, da bi se udeleženci še podrobneje seznanili z najvažnejšimi vprašanji kmetijstva.

VREME

ZA ČAS OD 14. DO 23. SEPTEMBRA

Se dalje bo prevladovalo lepo in čez dan toplo vreme. Kratkotrajna padavine s ohladitvijo pričakujemo konec tega tedna (14. ali 15. sept.) in v dneh od srede do petka prihodnjega tedna (to je med 19. in 21. sept.) tjemrom).

(Nadaljevanje na 4. strani)

Počitnice je konec in samo lepi spomini na prijetne dneve, preživete pod šotori, v počitniških domovih, kolonijah, na planinah in drugje bodo ostali. Pa zdavje, ki se ga je letos naučila mladina ob morju in na Gorenjskem, ob Savinji in drugod po naših lepih krajih.

Dejavnost kmetijske zadruge Semič

Sredi septembra bo tudi upravni odbor semiške kmetijske zadruge predložil na polletnem občnem zboru svoj članom obračun polletnega poslovanja. Zadrugiški bodo obračun odobrili, ali pa tudi ne, dali svoje pripombe o doseganju delu in svetovali za naprej.

Semiška zadruga spada med močnejše zadruge v okraju. Ima 145 članov, od katerih se jih je vpisalo letos 18. Zadruga si prizadeva, da vključuje v svoje vrste zlasti vse napredne kmetovalce, katerih je še vedno nekaj izven zadrugiških vrst. Članom nudijo razne ugodnosti, n. pr. galice po nižji ceni, razne usluge s stroji in podobno.

Dejavnost zadruge je dokaj široka. Poleg pridelave, kjer dobe zadrugiški vse, kar potrebujejo, ima še lesni odsek ter več obrtnih in posepevalnih odsekov. Med najboljše spada gotovo mlečarna, ki odkupi dnevno od 800 do 1000 litrov mleka po povprečni ceni 23 din. Pri tem so težave, ker živinorejci mešajo med sveže tudi staro mleko, kar

Semiški moliv

ustanovila pekarsko podjetje, imajo v Semiču in okolici vsak dan svež kruh. Prav tako je v Semiču edini socialistični obrat gostinske stroke zadrugiški bife. Vsi trije obrtni obrati so finančno aktivni. Zadruga ima v upravi tudi vinogradniško posestvo, ki meri okoli 3 hektarje. S tem so večje težave. Lani, ko je bil pridelek obilen, je bilo

aktivno, letos pa je vprašanje, ker je grozdja malo. Razkosa-nost posestva in neprimerno zemljišče za strojno obdelavo zvišujeta stroške obdelave.

Za prevoze ima zadruga tovrstni avto in traktor Unimog. Slednji ni dovolj izkoriščen, ker nimajo potrebnih priključnih strojev za razna dela. Za oranje traktor v Semiču ni poraben. Navzlic dokajšnji zasebni konkurenci, je zadruga mlatlina obratovala pri mlatitvi belih žit nad 180 ur. Zadrugiškom so mlatili 100 din ceneje na uro kot nečlanom.

Lep napredek živinoreje

Od posepevalnih odsekov je najbolj delaven živinorejski. Na stroške zadruge so organizirali pregled živine, in vpisali v ročevnik 60 glav. To se jesen imajo v načrtu razstavo plemen-ske živine, ki naj poveča za-

Jabolki dovolj, kupca nobenega

V Metliki in okolici, pa tudi v drugih krajih, imajo tudi letos sadjarji prav lep pridelek, ki je kvalitativno kot druga leta. Po sadovnjakih je na tleh polno sadja, a lastniki ne vedo, kam s njim. Zlasti za zgodnje sadje nimajo drugega izhoda, ko da iz njega kuhajo žganje ali pa ga pokladajo prašičem.

Orkan povzročil veliko škodo

V občini Sisaak so 23. avgusta šlopolodne doživeli izreden vihar, ki je povzročil številne škode, košer je divjal. Vihar je bil takli močan, da je ruval in lomil drevesa, debela do 70 cm, podlasi slavye in jih razvil. Teže na pašo je odnesel več kot kilometr daleč. Neke vobanko so Novoga de- leja odnesel 300 metrov daleč. Nekega moza je vihar v celoti zgrabil na desni in ga vrget preko potoka Sepšina. Ptu ten si je mo- žički pokrnil 6 reber. Hrust, debel v premeru 80 cm, je vihar odno- sil v višini 75 cm od tal, prav tako 25 cm debel jesen, katerega se je odnegal 20 metrov daleč.

Človeških otrov na srečo ni bilo, pač pa je škoda volzka. Ob- činska komisija je po po- volnem pregledu ocenila na naj- manj 14 milijonov din. Poleg po- rušenih in raztranih stavb je ve- liko škodo na sadnem drevu in v gozdovih, pa tudi na polju.

Če plačati precej so h strok- kov zato, da se je sodnija na njegov račun zabavala. Če je nezakonska mati še taka vlačuga in če je udi očeta sama zapeljivata, mora oče vseeno plačevati. Tak je pač predpis. So pa seveda tudi košati fantje, ki mislijo, da ni časno priznati očetovstva brez pravde, kar pa tudi ni pametno, dati je to ponekod skoraj narodni običaj.

Glede testamenta je različen tudi precej pravnih zmot. Nekateri mislijo, da je treba oporoko shraniti pri sodišču, če naj velja, kar pa ne drži. Drugi mislijo, da je treba oporoko obnavljati vsako leto, kar tudi ni točno. Nekateri spet trdijo, da mora biti dedič kmečkega posestva najstarejši sin, kar pa ni res. Ta zmotpa na danes že ni več posebno razširjena.

Zelo razširjena zmotpa je, da več kot 30 let stare služnosti veljajo, čeprav so že tako nepotre- bne. Takih pravnih precej in so dokaj trdovratne. Zmoti se, da nekdo vozi gnojnico na svoji travni- ku preko sosedovega dvorišča, čeprav bi lahko vozil preko svoje- ga travnika, kjer bi bilo celo bliže. Ker pa je vozil že od pam- tičevka, misli, da je to njegova

pravica, češ »ali mar ne drže več stare postavbe. V resnici pa se tudi služnosti, ki obstoji že več kot 30 let, lahko odpravi, in je upravičenec ni več upravičen iz- vričevati, če ni potrebna.

Tudi pravda zaradi razžaljenja časti so dostikrat tako zagrinene, ker stranke ne poznajo predpisov, ali kar je še slabše, živje v zmotnem prepričanju. Ponekod na primer še vedno mislijo, da mož ženo lahko zmerja in tudi udari, čeprav »čez tarif« jo ne sme. Drugi mislijo, da je samo prva klotu- ta prepovedana, druga pa do- voljena. To je sicer narodni iz- rek, toda kazenski zakonik pra- vi drugače. Pač pa so ponekod zelo tankovestni in mislijo, da se lahko toži že zaradi laži, čeprav ni laž žaljiva. To pa tudi ne dr- ži in si tak tožnik napravi samo škodo.

Ciško napačno je tudi, če kdo mi- sli, da ne bo obsojen, če bo re- kel komu: »Gofuj si ti rekel, pa ne smem — besedo nazaj.« In vendar: marsikdo živi v takim zmotnem mnenju. Marsikdo tudi še vedno ne more razumeti ra- kaj mora plačati v pravni, ki jo je izgubil, tudi stroške nasprotne- ga odvetnika. Mnogi namreč mislijo, da mora plačati odvetni- ka tisti, ki ga je najel. Zato se še vedno zgodi, da na odvetnikov opomin odgovori nasprotnik: »Zakaj naj plačujem osebo, ki je

KMEČKA KNJIGA za kmetovalca

Pred kratkim je prizadevna založba KMEČKA KNJIGA v Ljubljani izdala dve novi knjigi, važni za delo zadrugiškov in kmetov. »Priručnik za delo nadzornih odborov v kmetijskih zadrukah« je napisal Franc Je- celj, namenjen pa je članom nadzornih odborov naših KZ in jim svetuje, kako naj večkrat pregledajo materialno in denar- no poslovanje zadruge. Knjiga bo prav gotovo pomagala nadzornim odborom, da bodo spoznali praktično plat izvrševanja dol- žnosti, ki so jim zaupane.

Ing. Jože Rihar pa je napisal zanimivo čebelarsko učno knjigo »Praktično čebelarjenje«. Knjiga obsega čez 300 strani in je bogato opremljena s podobami, vsebuje pa med drugim kratko zgodovino čebelarstva, pomen čebelarstva za narodno gospodarstvo, zanimivosti iz življenja čebel, govori o čebelni paši, opremi čebelnjakov, o oskrbovanju čebel, o njihovih boleznih in škodljivcih, pa seveda tudi o čebeljih proizvodih in pod. Začetniku kot izkušene- mu čebelarju bo dragocena pomoč, rad pa jo bo vzel v roke tudi vsakdo, ki se zanima za življenje in delo čebel, čeprav morda ni čebelar.

Pred kratkim je prizadevna založba KMEČKA KNJIGA v Ljubljani izdala dve novi knjigi, važni za delo zadrugiškov in kmetov. »Priručnik za delo nadzornih odborov v kmetijskih zadrukah« je napisal Franc Je- celj, namenjen pa je članom nadzornih odborov naših KZ in jim svetuje, kako naj večkrat pregledajo materialno in denar- no poslovanje zadruge. Knjiga bo prav gotovo pomagala nadzornim odborom, da bodo spoznali praktično plat izvrševanja dol- žnosti, ki so jim zaupane.

Morilec gvardijana Goloba bo ustreljen

Pohlep po denarju je spravil Janeza Mohorka, strežaja v tujem minorit- skem samostanu, do gnusnega zločina

3. septembra se je pred mari- borskim sodiščem zaključila raz- prava proti 22-letnemu Janezu Mohorku, ki je letos 2. avgusta zvečer s sekuro razbil glavo gvar- dijanu minoritskega samostana v Ptujcu Alojzu Golobu in mu nato ukradel 100.000 din samostanskega denarja.

Gnusni umor je v začetku av- gusta razburil vse ptujsko okolico, zato je bilo zanimanje javno- sti za proces proti mlademu zločin- cu zelo veliko. Življe Mohorka in dokazi, ki so jih zbrali organi kriminalistične službe o umoru in velikih težavah, pa so tudi v celoti razbiti s tistem obravnavo nekaterih tujih časopisov, ki so poročali, da ima zločin »politično ozadje« in da bo naša oblast zamolčala krivice umorila. Velika množica ljudi je silila ponovno priznanje obtožbeno in po celodnevni razpravi pozdravi- la pravnično obsodbo.

22-letni Janez Mohorko je zad- nih glet let preživel v samostanu, razen časa, ko je služil vo- jaški rok. Ko ga je na razpravi javni tožilec obdolžil težkega zlo- čina in tatvine, je obo dejanja priznal in nato natančno opisal, kako je zločin izvršil. Za mesec dni pred umorom je kupil sekuro, za katero je vedel, da brani pri- sebni samostanski denar. Na vr- hovi svoje sobe je zamenjal klju- čavnico, katere ključ je odprl tudi gvardijanovo sobo, da bi od- vrnil od sebe sum. Povedal je, da ga je kenalu nato, ko je pri- šel v samostan kot poljski dela- vca, pater Golob nekaj omamlil z žganjem in začel z njim uganjati (polne nečestnosti). Za takta vedno čista ljubljavca mu je gvardi- jan dajal po 50 do 1000 dinarjev. Čeprav je imel Mohorko tako precej denarja (po vrniti od vo- jakov se je spet vrnil v samo- stan in dobival 3500 din mesečno plače kot namostanski strežnik poleg hrane in stanovanja) in si je kupil radio in kolo, pa se mu je počelo zadrževati zagnusilo, ko je izpovedal sodnikom. Pater Golob mu je branil vsak sük s ženskami in ga je tudi skv trde- prijel razveljaviti samostan- skega reda, tako da sta se baje tudi večkrat sporekla. Gvardijanu je Mohorko večkrat tudi zmalnil kakešen bankovec, vendar ga za- radil tega ni nihče prijel ali sumnil. Končno se je Mohorko odločil, da gre iz samostana, še prej pa se je hotel oskrbeti z de- narjem, ki ga je videl v gvar- dijanovi miznici.

2. avgusta zvečer se je stril pod gvardijanovo posteljo in po- čel, da je Golob zaspal, narkar je zagnjal okno in mu s pečnati udarci sekire razbil glavo. Iz miznice je pograbil šop tisočakov, odprl okno in zaklenil za seboj očevo sekuro pa je stril v miz- nico samostanske sprejemnice. 40 tisočakov je nato v svoji so- bini spravil v svoj sukunje, 120 tisočakov pa je z žebeljki pri- trdil pod predal svoje mize. Na- slednje jutro je spenegate odkri- til roparski umor in je celo sem odšel prijavit uboj na postajo L.M. Po temeljiti preiskavi orga- nov kriminalistične službe pa je bil Mohorko takoj razkrinkan in zaprt. Pod teži dokazov je svoje dejanje priznal. Izgovarjal se je, da je storil svoj zločin iz ogora proti nečestnosti, ki jih je z njim uganjal gvardijan Golob, česar pa mu sodišče ni moglo verjeti. Deklanace je namreč, da je imel Mohorko izreden pohlep

»že spet ta dimnikar!«

Zaradi tega lastnik hiše ni upravičen zahtevati, naj dim- nikarske usluge plačujejo stranke, čeprav se to neredko dogaja.

Dimnikarska služba je težka in odgovorna. Dimnikarji so izpostavljeni vsem vremen- skim nevarnostim; tudi saje so zdravju škodljive in le ma- lokateri dimnikar dočaka vi- soko starost. Kako pa nekateri ljudje spoštujejo dimnikar- je in njihove dolžnosti, je do- kazala neka novomeška gos- tinstvarnica, ko je dimnikarju primazala krepko klofuto. S tem je pokazala svojo kultu- ro in odnos do delovnega člo- veka.

Huda nesreča v Makedoniji

Prejšnji teden je velik za- meljski plaz pokopal pri Kavadarju v Makedoniji 25 ljudi in spregel ovac. Sedem pastirjev so uspeli rešiti, medtem ko so ostale v soboto še odkopavali, čeprav se je nad ponekorebenci nakopičilo nad 200 tisoč kubik- kov zemlje. Plaz se je odrgal zaradi delovanja podzemne vode,

Naročajte in berite
»DOLENJSKI LIST«

PRIJATELJSKI OBISK

Obisk predsednika republike Indonezije Ahueta Sukar- na v Jugoslaviji je izraz podobnih poti, po katerih hodita Indonezija in Jugoslavija v mednarodnih odnosih. Tako Ju- goslavija kakor Indonezija sta pristaša aktivne kooperacije in po načelih le-te sta se ravnali, še preden so jih javno zapisali kot najvažnejša načela sodobnega mednarodnega življenja. Ravnanje po teh načelih je za ti dve deželi živ- ljenjska nuja, kajti njun razvoj zahteva mir — toda mir, ki ni sad kapitulacije pred nasilnim tujem.

Republika Indonezija obsega otočje, ki šteje okrog 3000 otokov, razsutih po treh oceanih: Tihem, Indijskem in Juž- nem Kitajskem morju. Indonezija živi pod vročim ekvato- rialnim podnebjem, prek nje vodi pot od Azije do Avstra- lije. Otočje zavzema prostor blizu pet milijonov kvadratnih kilometrov in od enega konca do drugega je tako daleč kakor od Španije do azijskega dela Turčije. Glavni otoki tega otočja so Sumatra (12 milijonov prebivalcev), Java (45 mi- lijonov), Borneo, drugi po velikosti, štirikrat večji od Jave (3 milijone), Celebes (6 milijonov); Zahodna Nova Gvineja, ki je po velikosti na prvem mestu, šteje dva milijona pre- bivalcev, toda je še pod nizozemsko kolonialno upravo.

Evropski kolonialisti so se kaj kmalu polakomnili tega bogatega področja. Prvi so se ga polastili Portugalci, toda Nizozemci so jih kmalu izpodrinili in že 1602. leta ustanovili družbo za izkoriščanje te dežele na otokih. Nizozemski je brezobzirno izkoristila Indonezijo, bogato s petrolejem, ko- sitrom, zlatom, kavčukom, čajem, tobakom, kininivim lub- jem itd. Samo tako imenovana Vzhodnoindijska družba je dobila 36-krat več kot je znašal njen vložen kapital. Takšno neusmiljeno izrabljanje je razumljivo zbudilo upor, esvo- bodilno gibanje za strmoglavljenje tujeja jarma se je hitro širilo. Toda indonezjsko ljudstvo je moralo pred prola- sitvijo neodvisnosti prestatl še najhušo preizkušnjo: tri in pol leta trajalo japonsko okupacijo.

Takoj po kapitulaciji Japonske je Sukarno 17. avgusta 1945 proglasil neodvisnost dežele. Britanski čete, ki so se izkrcale v Indoneziji šest tednov po japonski kapitulaciji, so našle tam vladlo, ki je bila delčna znatne podpore ljud- stva in ki je lahko zagotovila varnost na svojem ozemlju.

Toda od Japonev pregnani nizozemski kolonialisti se niso hoteli spriznati s tem. Nizozemska je poslala na otoke svoje čete. Kmalu je prišlo do spopadov s prišleci, 1946. pa so se začela pogajanja med Indonezijo in Nizozemsko. Na- posled je bila indonezjska suverenost priznana, toda samo nad otoki Javo, Sumatro in Madurom. Mir pa ni trajal dolgo. Nizozemska je hotela po vsi sili spraviti mlado re- publiko na tla. Spor je prišel pred Varnostni svet OZN. Sklenjeno je bilo premirje, toda Nizozemska ga je prekršila. Boji so se nadaljevali. Vmes je posegla Indija, ki je 1949 sklicala v New Delhiju konferenco dvanajstih azijskih držav. Te so zahtevale takojšen umik nizozemskih čet in pri- znanje republike Indonezije. Nizozemska je morala popu- stiti. 17. avgusta 1950 je bila proglašena enotna republika Indonezija, ki je obsegala vse nizozemske kolonialne posesti z izjemo Zahodne Nove Gvineje, ki je še zdaj v holand- skih rokah.

Zgodovina Indonezije, njen boj za svobodo in neodvisnost kaže, da ni prav nič čudnega, da je bila znana konfe- renca azijsko-afriških dežel ravno v Indoneziji, v Bandungu na Javi. Indonezija je namreč eden glavnih čimeljev novih poti, po kateri hodijo nove države Azije in Afrike, ki so odvrle kolonialni jarem. In ker je jugoslovanska zunanja politika bila vedno na strani osvobojenih narodov, a proti kolonializmu, ni prav nič čudno, da je predsednik indone- zijske republike Sukarno prispel na prijateljski obisk v našo deželo.

● Poslanstvo zahodnega od- bora petih v Kairu, ki je pred- sedniku Naserju sporočilo pred- logo 18 dežel na londonski kon- ferenci o Suezu, se je končalo z neuspehom. Egipt ne more sprejeti predloga o mednarodni upravi nad Suezom, ker bi ta okrnila njegovo suverenost. Te- gada predloga še klasi ni mogel sprejeti zdaj, ko Velika Britani- ja še nadalje in še močnejše rožlja z orožjem, ko se na Ci- pru zbiraajo tudi francoske čete itd. Zdaj se posvetujejo, kaj je treba storiti v prihodnje. Tako sta se sestala v Londonu britanski ministriški predsed- nik Eden in predsednik franco- ske vlade Guy Mollet, kakor tudi zunanja ministra obeh de- žel, o tem razpravljata britanski parlament itd.

● Spomenica zahodnonemške vlade, poslana vladam štirih ve- lestih, v kateri so objavljeni ne- kateri predlogi o združitvi Nem- čije, je prišla po splošnem mne- nju dokaj pozno in ob nepri- mernem času, ko je pozornost vlad in svetovne javnosti obr- njena drugam — proti Suezu. Zato sodijo, da je hotela bonn- ska vlada predvsem s tem prestriti občila opozicije, ki ji očita, da sploh ne verjame več v možnost združitve Nemčije.

● V Pekingu se bo 15. t. m. začel VIII. kongres Komunistič- ne partije Kitajske, ki bo veli- koga pomena za nadaljnjo iz- gradnjo socializma v taj vol- kanski deželi, ki šteje nad 600 milijonov ljudi. Zadnji kongres KP Kitajske je bil pred enaj- stimi leti.

● Dva poskusa z jedrskim orožjem so napravili v Sovjet- skih zvezi 2. in 10. septembra. TASS poroča, da so zaradi var- nosti prebivalstva eksplozivje povzročili v velikii višini in da- leč od naselij.

● Madžarska vlada je izdala naredbo, na podlagi katere se bodo lahko ljudje, ki so bili svojčas izseljeni s področja pro- tujugoslavij, vrnili v domače kraje. Zagotovljena jim bo po- moč in vrnili jim bodo vse odvzete nepremičnine. Ta na- redba je predvsem pomembna za našo narodnostno manjšino na Madžarskem, ki so jo za ča- nja sa informirovske gonje pre- ganjali.

Zagrebski velesejem — prireditvev evropskega merila

V petek so v Zagrebu v nav- zčnosti predsednika republike Josipa Broza Tita in njegove so- progro Jovanke odprli 51. med- narodni velesejem, na katerem razstavlja kakih 1500 razstav- ljajcev iz 26 dežel Evrope, Azi- je, Afrike in ZDA. Podpredsed- nik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanovič je v uvodnem govoru ob otvoritvi poudaril, da postaja Zagrebški velesejem vsako leto čedalje bolj svetovno manifestacija dveh stalnih težanj naše politike: težanj po gospodarskem na- preduku Jugoslavije in po čim širšem sodelovanju med nami in drugimi deželami.

Letošnji Zagrebški velesejem je še enkrat večji od lanskega, saj obsega z novim sejmščikom južno od Save že kar 63.500 kv. m. Letos razstavlja 768 domačih razstavljajcev iz vseh republik, od teh 179 iz Slovenije. Največ prostora odpade na strojelgrad- njo in kovinsko industrijo, osta- lo pa na tekstilno, kemijsko, elektroindustrijo, na lesno stro- ko itd. Izmed tujih paviljonov vzbujajo posebno pozornost kit- ajski, govtski, čehoslovski, italijanski, poljski, romunski in madžarski paviljoni. Za velese- jem vlada izredno zanimanje.

»Po kočevskem okraju

Zivinorejska razstava plemen- ske živine bo 15. septembra pri Gregorju v velkokiški občini. Priredi jo KZ Gregor. Najboljši živinorejci bodo prejeli praktič- ne nagrade (krmila in podobno).

Prispadniki predvojaške vzgo- je so v Kočevju zaključili eno- mesečno taborjenje. V dveh iz- menah je taborilo 400 mladincev iz vsega okraja, predvsem ti- stih, ki jim je otežičeno obiš- kovanje predvojaške vzgoje. Pokazalo se je, da bo treba s kmečkimi mladinci delati posej temeljitje, zlasti na političnem področju. (o)

V TEM TEDNU NABIRAMO:

Cvet jesenske rese (100 din), baldirjana (260 din), volčje češ- nje — beladone (120 din), habata — smrdljivo bezeg (35 din), (150 din), melise (150 din), ozko- listnatega trpotca (80 din), pekoče kopriva (40 din), vinogradniškega lapuha (60 din), oreha (40 di- narjev).

Rastlino ženkija (140 din), zlato rozge (80 din).

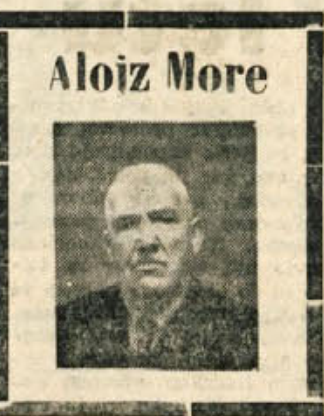
Korenine trobenčice (150 din), malega divjega janeža (300 din), velikega divjega janeža (220 dinarjev), gladeža (65 din), bo- ldeče nežo — kompave (100 din),

O nekaterih pravnih zmotah

Vzrok hudih in dragih pravnih zmot je tudi trdnost posevno lahko do korenin pretresejo, so dostikrat pravne zmot. Med našim narodom je namreč velik pravni zmot. Te zmot izvirajo večinoma iz nekdanjih zakonov, ki so bili kasneje spremenjeni, včasih pa tudi iz narodnih običajev in pregovorov, k nimajo osnove v vsajavnih zakonih. Značilno je, do so črtev takšnih pravnih zmot dostikrat ravno starejši izkustni kmetje, ki so trdno prepričani, da imajo prav in nikakor nočejo odnehati pred mlajšim na- sprotnikom. Take in podobne pravne zmotke pa so vedno drage. Ker mafake nevednost tako dra- go plačujejo kot na sodišču.

Veliko pravnih zmot med ljudmi je na področju rodbinskega prava, kar je razumljivo, ker se je zlasti to pravo zelo spremenilo. Tako na primer še danes marsikdo misli, da velja stari izrek: »Kar je žena, to je mož, to je re- kel sv. Ambrož.« Marsikdo misli, da jamči mož za vse dolgovne žene, dokler je ne prekličje. V re- snici pa zakonec jamči samo za dolgovne, ki jih drugi zakonec pre- vzame za tekoče potrebe skupnosti. Če pa žena dela dolgovne, za svoje potrebe, poseben pre-

Le tako naprej, dobrniške zadrudnice!

Alojz More

Kako in kaj delajo dolenske zadrudnice za pospeševanje gospodinjstva, mi lepo kaže sejni zapisnik, ki ga je iz Dobrnica poslal tov. Kirm in tamkajšnje kmetijske zadruge. Delo zadrudnic in navodila okrajnega zavoda za pospeševanje gospodinjstva dajejo čedalje več lepših uspehov.

Voditeljice sklenejo tudi, da bodo udeleženkam tečajev pripravile knjigo »Preprosta kosila in malice« in »Več zelenjave - več zdravja«. Tov. Čerčeva in Pleskovičeva pripravita vsem navzočim tudi revijo »Sodobno gospodinjstvo«.

Zadrudnice so zelo pohvalile mesne izdelke, ki so jih konzervirale lani v decembru na tečaju žena - zadrudnic.

Nato se pomenijo še o tem, kaj bodo svetovale dekletem - tečajnicam, da naj prinesejo s seboj:

1. Tovarilica Milka Čerček poroča o tečaju za vkuhanje sadja in zelenjave, ki je bil v Novem mestu v soboto in nedeljo 25. in 26. avgusta. Iz naše zadruge sta bili na tem tečaju dve tovarilici, ki bosta zdaj prevzeli vodstvo podobnih tečajev po naših vaseh. Na tečaju sta precej dopolnili svoje praktično znanje, ki ga bosta z voljo in uspehi prenašali na ostala dekleta. Tečaj organizirajmo po vaseh takoj.

Nato se pomenijo še o tem, kaj bodo svetovale dekletem - tečajnicam, da naj prinesejo s seboj:

2. Na repi in zelju se je pojavilo ogromno gosenic, ki so požele uničiti posevke na celih površinah. Kmetijska zadruga ima na zalogi Lindan olje in Lindan prah, zanesljivi razkužili. Zadrudnice naj pripravijo vsem sosedam, da s kemičnim sredstvom uničujejo gosenice.
3. Spomladaj smo dobili 200 piščancev štajerske pasme. Navzoče so povedale, da je bila sorta mešana, ne pa čistokrvna. Veliko

30. in 31. avgusta je bil tečaj na Podliscu pri tov. Kužnikovi; udeležba 10 deklet;

2. in 3. septembra je bil tečaj na Kalu pri tov. Kozarjevi; udeležba se ga je 13 deklet.

4. in 5. septembra je bil tečaj pri tov. Zupančiču in Dobravi, 6. in 7. septembra pa v Gor. Kamnu pri tov. Nosetu. Tudi za ta dva tečaja je bilo dovolj priprav.

Včasih vsega tega po naših vaseh ni bilo. Danes pa gremo z duhom časa in izobraževanjem žena naprej.

M. Č.

Največji praznik Grabrovec

Zadrudnice menijo, da je v tem tečaju:

- a) na Podliscu pri tov. Kužnikovi v četrtek in petek 30. in 31. avgusta.
- b) na Kalu pri tov. Kozarjevi v nedeljo in ponedeljek 2. in 3. septembra.
- c) na Dobravi pri tov. Ani Zupančič v torek in sredo 4. in 5. septembra.
- d) v Gor. Kamnu pri tov. Nosetu. Datum določimo pozneje.

O življenju in delu Grabrovcčanov smo pred kratkim obširneje pisali v našem listu. Devetega septembra letos pa so imeli Grabrovčani največji praznik: svečano otvoritev vožnove in odkritje spomenika padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja.

Grabrovčani so se za ta pomemben praznik temeljito pripravili. To je bilo vidno na vsakem koraku po vase, o tem so govorili s cvetjem in zastavicami okrašenimi domovi, počitnice na dvoriščih, pometene poti in ceste ter radostno razpoloženje vseh prebivalcev. Seveda ta dan niso bili sami. K njim so prišli številni sosedni vasi, iz Metlike in iz drugih krajev. Nad tisoč ljudi se je zbralo sredi vasi na okrašenem prostoru, kjer so nato odkrili spomenik in odprli vodovodno pipo.

Slavje je pričel predsednik krajevnega odbora ZB Stanko Nemanik, ki je pozdravil vse udeležence in prisil žrtve, ki jih je dala vas za osvoboditev in napore za gospodarski napredek po vojni. Spomenik je odkril

predsednik občinskega odbora ZB Frenk Molek, v varstvo pa ga je sprejel občinski občinskih ljudskega odbora domačin Anton Urbas. Ta se je v imenu cele vasi toplo zahvalil vsem, ki so pripomogli k zgraditvi vožnove in postavitvi spomenika. V imenu okrajnega odbora Zveze borcev je čestital složnim in delovnim ljudem Grabrovcčanov Janez Grašič ter uspehe te vasi postavil za vzgled ostalim. Svečanost so prisostvovali tudi tajnik OLO Zvone Perc, predsednik občinskega ljudskega odbora Metlika Franc Jakličevič z večino odbornikov in uslužbenec, narodni heroj Semčič - Dak in številni predstavniki množičnih organizacij in društev. Pri slavnosti sta ves čas sodelovala godba na pihala in moški pevski zbor iz Metlike.

Slavje je pričel predsednik krajevnega odbora ZB Stanko Nemanik, ki je pozdravil vse udeležence in prisil žrtve, ki jih je dala vas za osvoboditev in napore za gospodarski napredek po vojni. Spomenik je odkril

Grabrovčani so lahko ponosni na dosegane uspehe v prizadevanju za gospodarski napredek vasi. Največja pridobitev pa je gotovo vodovod, ki so ga posvetili spominu tistih, ki so dali življenja za lepšo bodočnost naših vseh.

Smrt je spet posegla v vrste novomeških obrtnikov. V 75. letu starosti je prejeli teden smrti novomeški sodavinar Alojz More. Boleh je bolehal na težki bolezni in ga nazadnje podlegel.

Pokojni More je bil na Dolenskem dobro poznan obrtnik sodavinar. V bivšem novomeškem okraju je bil zadnje čase edini legalni obrtnik te vrste. Rade so ga družili z obrtniki in je znal biti kljub svoji zelo mirni naravi tudi zelo zabaven in duhovit, tako da so ga obrtniki imeli radi. Svojo obrt je v Novem mestu pričel leta 1908. Sedaj mu muzejski ulici si je kupil hišo in se del preselil na sodavinarsko delavnico.

Kot človek je pok. More pazljivo spremljal vse politične in svetovne dogodke sploh, čeravno javno in aktivno ni sodeloval v vodilnih mestih, kljub temu, da je bil družil z novomeškimi narodnimi organizacijami in jih podpiral. Zlasti se je to pokazalo v narodnoosvobodilni vojni, ko je bil simpatizer in podpornik celotnega pokreta; vsi trave sinovi so bili v XV. V. Bil je pravi partizanski oče. Njemu je hvala pranje Novega mesta leta 1942 mu je zelo poškodovalo hišo in zlasti delavnico. Zavrnil in težka bolezen mu je preprečila nadaljnje delo.

Da je bil pok. More resnično zelo priljubljen in uvošten, je pokazal njegov pogreb s. septembra, ko se je od zavednega Novomeščana poslovila množica ljudi od blizu in daleč.

Uspela živinorejska razstava v Kostanjevici

Nad 500 ljudi se je udeležilo v nedeljo dopoldne prve občinske živinorejske razstave v Kostanjevici na Kriki, ki so jo organizirale kmetijske zadruge Prekopa, Kostanjevica, Podbočje in kmetijsko gospodarstvo v Kostanjevici. Za razstavo je vladalo med zadrudniki veliko zanimanje, saj je od takih prireditelj v veliki meri odvisen nadaljnji razvoj živinoreje in zlasti še prašičerje črno pasaste krškopoljske pasme, za katero je čedalje več zanimanja tako v domačem okraju kot izven njega. Razstava, ki jo je pripravil poseben odbor, v katerem so delali veterinar Franc Bučar,

Mariji Oblakovi-Bradačevi v slovo

Mnogo prezgodaj si odšla od nas, draga tovarišica Marija. Vsi, ki smo Te cenili in Te imeli radi, smo Te spremljali na zadnji poti. Potri in žalostni smo dojemali, da izgubljam s Teboj borbeno in požestno ženo, ki je v svoji zavednosti in neutrudljivosti žrtvovala vse moči za našo osvoboditev in za boljše življenje delovnega človeka.

ter delegatka nešteti konferenc naprednega ženskega gibanja. Tudi v upravnem odboru kmetijske zadruge Dolenske Toplice je bilo Tvoje delovno področje. Kjerkoli si bila, povsod je bilo Tvoje delo plodno.

je premagala in Te iztrgala iz naših vrst.

Ob težkem slovesu Ti kot zavedni socialistični aktivistki in agilni zadrudnici izrekamo toplo zahvalo! Spomin na Tebe ne bo v naših srečih nikoli potemnel, vedno boš ostala naša vzor!

Okrajni odbor Zveze zadrudnic, Novo mesto.

To in ono iz Gabrja

Zadnje čase se nekateri Gabrčani pritožujejo, da ponori nemožejo spati. Njihove nespečnosti pa je kriva le - voda.

Gabrje ima vodovod, poleg tega pa še lep studenc. Mimogrede naj omenim, da higiena okrog studenca vasi ni v čast. Voda teče in zelo dobra je, le vodovod dela vaščanom preglavice. Voda teče ves dan le pri enem koritu, zato je ves dan okoli velika gneča. Živina je žejna, ljudje morajo kuhati, vsakemu se mudi in na vodo čakati je res neprijetna stvar.

Ob težkem slovesu Ti kot zavedni socialistični aktivistki in agilni zadrudnici izrekamo toplo zahvalo! Spomin na Tebe ne bo v naših srečih nikoli potemnel, vedno boš ostala naša vzor!

Pa so ženske pogratule, da ponoči teče voda tudi pri drugih koritih in so jo začele ločiti ponoči. Tako le ljube ženske, ki hočejo vsem le dobro, nehoti in morda tudi nevede ne dajo nekaterim spati. Mišlim pa, da bi tudi one rade ponoči spale. Zato bi morali pregledati vodovodno napeljava in popraviti kar je narobe, da bo tekla voda tudi čez dan.

V Gabrju je vedno živo. Vreme je ugodno in ljudje spravljajo olavo domov. Prideniški so se spravili že nad krompir. Pridelek

je povprečen. Tisti, ki so imeli dobra semena in so negovali rastline, so več pridelali. Zgodilo se je pa tudi, da je bil nekje iz nemarnosti krompir okopan šele takrat, ko je bil že za ogrebanje prevelik.

Okrajni odbor Zveze zadrudnic, Novo mesto.

Iz Rosalnic

Nedavno smo imeli v Rosalnicah lepo uspešno gasilsko veseliclo in sploh je pri nas kar živahno življenje. Stari in mladi gasilci se pridno udeležujejo v svojem društvu, zlasti sedaj, ko imamo motorno brigadno. Do lani smo imeli le ročno, pa ša ta je bila v slabem stanju.

Gasilski dom, starega so nam uničili Italijani, smo si tudi zgradili. In kako je koristen za vse nas. Mladina ima v njem svoje sestanke, včasih pride kdo pa nam predava o kmetijstvu in drugih potrebnih rečeh. V domu šahiramo, tam so razne prireditve in igre, tudi od drugod pridejo včasih gostovati. Žena je sedaj obljubljen, da bodo priredile v domov prav tako lepo proslavo 8. marca kot je bila letošnja. Če ne bo še lepša. Tako je naš gasilski dom res središče kulturnega in družbenega življenja v Rosalnicah, in vsi, stari in mladi, radi zahajamo vanj.

Občinski praznik velikolaške občine bo 19. septembra, spomin na dogodke septembra 1943 leta, ko so partizanske enote uničile belogardiščino postojanko na Turjaku. Kot vsako leto, se tudi letos občani vneto pripravljajo na ta dan. Vzponovanje bodo povežali s prikazom gospodarstva. V Velikih Laščah bo velika razstava rodnosti in ostale živine. Razstavljeni bodo nad 500 glav govedj.

Občinski praznik velikolaške občine bo 19. septembra, spomin na dogodke septembra 1943 leta, ko so partizanske enote uničile belogardiščino postojanko na Turjaku. Kot vsako leto, se tudi letos občani vneto pripravljajo na ta dan. Vzponovanje bodo povežali s prikazom gospodarstva. V Velikih Laščah bo velika razstava rodnosti in ostale živine. Razstavljeni bodo nad 500 glav govedj.

Občinski praznik velikolaške občine bo 19. septembra, spomin na dogodke septembra 1943 leta, ko so partizanske enote uničile belogardiščino postojanko na Turjaku. Kot vsako leto, se tudi letos občani vneto pripravljajo na ta dan. Vzponovanje bodo povežali s prikazom gospodarstva. V Velikih Laščah bo velika razstava rodnosti in ostale živine. Razstavljeni bodo nad 500 glav govedj.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

Zmaga topliških kegljačev

V nedeljo 2. septembra so imeli topliški kegljači v gostih kegljarnah iz Rakovca domačino. Prvi domačin so tokrat zelo dobro kegljali in premagali goste z rezultatom 306:343, z razliko 42 kegljev. Gostom se je poznala utrujenost od dolge poti, imajo pa nekaj izvrstnih kegljačev. Najboljši je bil Pregelj,

ki je s svojo igro navdušil gledalce, nik si kladi pa ni bil Vidlič. Pri domačinih so posebno dobri kegljači popustili, sicer bi lahko podrli vsaj 400 kegljev. Za KK Toplice sta bila najboljša Sebeničnik in Milan Zupanec. Kegljali so v mednarodnem slogu z novim načinom sojenja.

Atlet na državnem atletskem prvenstvu

Nekaj atletov TVD Partizan iz Novega mesta je nastopilo na državnem atletskem prvenstvu, ki je bilo preteklo nedeljo v Zagrebu. Najboljši uspeh je dosegla Kozarjeva, saj je s skokom 140 cm v višino zasedla peto mesto. Usposteviti moramo, da je še mladinica in bile na startu zbrane vse naše najboljše skakalke. Manj sreče je imel Potrč, kateremu tokrat ni šlo po sreči in je skočil le 179 cm. Golovo bo žmel na mladinskem državnem prvenstvu v Sisku več sreče.

ŠAH

NOVOMEŠČANI SO POBRALI VSA PRVA MESTA NA OKRAJNEM BRZPOPEZNEM PRVENSTVU V STRAZI

Preteklo nedeljo so v Strazi priredili okrajno brzopotezno prvenstvo za moštva in posameznike, organizirano v sklopu proslav občinskega praznika Straze. Na prvenstvu, ki je bilo prav dobro organizirano, je sodelovalo 24 šahistov iz Trebnjega, Novega mesta in iz Straze, medtem ko se prvenstva niso udeležili Crnomalci in tekmovalci moštve, ki so imeli glavno besedo Novomeščani, ki so nastopili v postavi: Primc, Gajski, Fink, Avsec in Pleček. Vse dvoboje razen proti Straški Svobodi so odločili v svojo korist z največjo možno izidom 5:0 in tako zasluženo osvojili naslov okrajnega moštvenega prvaka. Drugo mesto so osvojili Stražani, ki so premagali obe moštvi Trebnjega s 3:2. Novomeščanom pa so edini uspeli odvzeti točko (Kregar, ki je bil najboljši v moštvi Svobode je premagal Avseca (N. m.). Prav razsejstvo je, da so trebanjski šahisti končno začeli nastopati. Tokrat so sodelovali kar z dvema ekipama, ki sta bili skoraj popolnoma izenačeni, vendar pa jim še manjka izkušenj.

REPUBLICA ODBOJKARSKA LIGA: GLADKA, TODA TEZAVNA ZMAGA NOVOMEŠČANOV

Kamniški odbojkarji so že od nekdaj zelo nevarni nasprotniki novomeškim. Pravijo celo, da znajo Kamničani zavno proti Novomeščanom najbolje zaigrati. Tako je bilo tudi to pot. Novomeščani so bili favoriti, toda naleteli so na veliko večji odpor kot so pričakovali. Imeli so precej težav, preden so uspeli ukoliti živlivo in borbeno domačino. Motivno je, da je bila uspešna v prvi hitu. Ekipa je v glavnem zadovoljiva, čeprav ni igrala najbolje. Med vsemi se je najbolj

izkazal Dolenc, pa tudi Golež je bil med boljšimi. Pred številnimi gledalci je tekmo dobro sodil Sinkovec iz Ljubljane.

Torej to je bila spet ena od tistih »3:0«, na katere bi se morali Novomeščani kar obnaviti, ker novejša tekma ravno razlike in nizih odločilo o končnem zmagovalcu. Do sedaj so Novomeščani na največji poti. Le tako naprej! Glavna bitka za zmagovalca se odvijala med našim Partizanom in ravninskimi Fulnarjem. Tokrat so Fulnarji odpravili (na domačem igrišču) nevarnega nasprotnika Ljubljanske Olympije s 3:1.

Čeprav je bilo določeno, da v Kamniku nastopijo tudi novomeške odbojkarice, je bilo to srečanje preloženo na poznejši termin. Prihodnje nedeljo bosta obe novomeški vrsti potovali v Ljubljano, ženska pravzaprav v Večje. Tam se bodo pomerili z ŽOK Ljubljano ozkroma s Papirničarjem.

KOŠARKA

Tudi drugo kolo jesenskega dela področne košarkarske lige se je končalo s porazom novomeških košarkarjev.

V prvem polčasu so domači še nekoliko dohajali goste, nato pa so popustili in izgubili tekmo s skoraj 40 točkami razlike. Igrali so raztrgano: pozna se jim, da nimajo pravih realizatorjev, kajti kakor hitro je pošla sapa Petriču, so Jeseničani naskok povečali.

Start novomeških košarkarjev nas ni zadovoljil. Ker se bodo v prihodnjih tekmah pomerili le z močnejšimi nasprotniki, ne kaže, da bi popravili plasman. Seveda pa zato še ni treba vrčti puške v koruzo. Z vestnim treningom in v tekmah z boljšimi nasprotniki se izpopolnjuje znanje in se pridobivajo potrebne izkušnje. V nedeljo bomo v Novem mestu gledali košarkarje Ljubljanske Olympije B, ki sodijo med najboljšie ekipe v tej ligi.

Tekma bo kot navadno ob 10 uri na Lokli.

KEGLJAČI IN KEGLJAČICE

Kegljaško društvo Gorjanci je imelo v nedeljo v gosteh kegljače in kegljačice iz Zagreba in Dol. Toplice.

Kegljaški krožek Luknja je premagal kegljače iz Dol. Toplice s rezultatom 271 proti 353 podrtih kegljev. Najboljši pri Luknji je bil tov. Vencelj, pri Topličah pa Domane Hrovat. Kegljaški krožek Vseh devetih je bil oremazan od OTJ (Občinska Turnirna Ekipa). Pred tekmo je tov. Valentincič v imenu ObLO pred zbranimi moštvi Partizana, »Elena« in stare garde »Kandijanarjev« s kratkim nagovorom odprl igrišče, poučaril pomembne pripevke ljudske obliasti, JLA, mladinske brigade

PARTIZAN (N. m.): OK KAMNIK - MOŠKI 3 : 0 (18:16, 15:13, 16:14)

Kamniški odbojkarji so že od nekdaj zelo nevarni nasprotniki novomeškim. Pravijo celo, da znajo Kamničani zavno proti Novomeščanom najbolje zaigrati. Tako je bilo tudi to pot. Novomeščani so bili favoriti, toda naleteli so na veliko večji odpor kot so pričakovali. Imeli so precej težav, preden so uspeli ukoliti živlivo in borbeno domačino. Motivno je, da je bila uspešna v prvi hitu. Ekipa je v glavnem zadovoljiva, čeprav ni igrala najbolje. Med vsemi se je najbolj

izkazal Dolenc, pa tudi Golež je bil med boljšimi. Pred številnimi gledalci je tekmo dobro sodil Sinkovec iz Ljubljane.

Torej to je bila spet ena od tistih »3:0«, na katere bi se morali Novomeščani kar obnaviti, ker novejša tekma ravno razlike in nizih odločilo o končnem zmagovalcu. Do sedaj so Novomeščani na največji poti. Le tako naprej! Glavna bitka za zmagovalca se odvijala med našim Partizanom in ravninskimi Fulnarjem. Tokrat so Fulnarji odpravili (na domačem igrišču) nevarnega nasprotnika Ljubljanske Olympije s 3:1.

Čeprav je bilo določeno, da v Kamniku nastopijo tudi novomeške odbojkarice, je bilo to srečanje preloženo na poznejši termin. Prihodnje nedeljo bosta obe novomeški vrsti potovali v Ljubljano, ženska pravzaprav v Večje. Tam se bodo pomerili z ŽOK Ljubljano ozkroma s Papirničarjem.

KEGLJAČI IN KEGLJAČICE

Kegljaško društvo Gorjanci je imelo v nedeljo v gosteh kegljače in kegljačice iz Zagreba in Dol. Toplice.

Kegljaški krožek Luknja je premagal kegljače iz Dol. Toplice s rezultatom 271 proti 353 podrtih kegljev. Najboljši pri Luknji je bil tov. Vencelj, pri Topličah pa Domane Hrovat. Kegljaški krožek Vseh devetih je bil oremazan od OTJ (Občinska Turnirna Ekipa). Pred tekmo je tov. Valentincič v imenu ObLO pred zbranimi moštvi Partizana, »Elena« in stare garde »Kandijanarjev« s kratkim nagovorom odprl igrišče, poučaril pomembne pripevke ljudske obliasti, JLA, mladinske brigade

KEGLJAČI IN KEGLJAČICE

Kegljaško društvo Gorjanci je imelo v nedeljo v gosteh kegljače in kegljačice iz Zagreba in Dol. Toplice.

Kegljaški krožek Luknja je premagal kegljače iz Dol. Toplice s rezultatom 271 proti 353 podrtih kegljev. Najboljši pri Luknji je bil tov. Vencelj, pri Topličah pa Domane Hrovat. Kegljaški krožek Vseh devetih je bil oremazan od OTJ (Občinska Turnirna Ekipa). Pred tekmo je tov. Valentincič v imenu ObLO pred zbranimi moštvi Partizana, »Elena« in stare garde »Kandijanarjev« s kratkim nagovorom odprl igrišče, poučaril pomembne pripevke ljudske obliasti, JLA, mladinske brigade

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

KINO

»KRKA« NOVO MESTO: ob 14. do 17. IX.: angleški film »Purpurna dolina«. Ob 19. do 20. IX.: ameriški film »Straš«.

DOM JLA - NOVO MESTO: ob 14. do 18. IX. francoski film »Itrigrantec«. Ob 18. do 20. IX.: angleški film »Vitez iz Kartona«.

CRNOMELJ: ob 13. do 16. IX.: ameriški film »Kapetan Keria«. Ob 19. do 20. IX.: ameriški barvni film »Nežna pesem«.

METLIKA: 15. in 16. IX. nemški film »Dežela smehljajev«. 19. IX.: »Oženjeni samec«.

KOČEVJE: ob 14. do 18. IX.: indijski barvni film »Mangala hič Indijec«. Ob 18. do 20. IX.: ameriški barvni film »Južno od Sahare«.

SENTERNEJ: 15. in 16. IX.: ameriški film »Pošten Joe«.

TREBNJE: 15. do 18. IX.: ameriški film »Begunci iz Fatale«. Predstava v nedeljo ob 15. in 20. uri.

KOSTANJEVICA 16. IX.: »Tri korake do vešale«.

GRADAC: 14. IX.: italijanski film »Kako sem odkril Ameriko«.

DOL. TOPLICE: 15. in 16. IX. angleški film »Krušo morje«. 19. IX.: jugoslovanski film »Soljank«.

LOKRONOG: 13. in 15. IX.: francoski film »Trenutek resnice«.

Potujoči kino Novo mesto

br predvajal film »Mr. Hobson v škripcih«. v četrtek 13. ob 19. uri v Bistri vasi; v petek 14. IX. ob 19. uri na Otočcu v soti, v soboto 15. IX. ob 19. uri v Stoplčah v šoli in v nedeljo 16. IX. ob 15. uri v dvoran na Dvoru in ob 18. uri v dvoran na Vrhu.

MAI OGLASI

Kupim omaro, dobro ohranjeno, za obliko in perilo. Ponudbe z navedbo cene pošljite upravi Dolenskega lista pod »Dobro ohranjena«.

Prodajam srednje težak voz: Ivan Kastelj, Dobrava, p. Dobrnič.

Prodajam hišo z gospodarskim poslopjem in 4 ha zemlje, deset minut od Kostanjevice. Primeren za kompletno pohištvo za spalnico v starejšem slogu, vendar dobro ohranjeno, prodajam ali zamenjam za les. Ponudbe pod »Takoj« na upravo Dolenskega lista (400-50).

Prodajam travnik, primeren za stavišča, v izmeri 50 x 110 železnike postaje Novo mesto: Alojz Gerdene, Gor. Karteljevo 11, p. Mirna peč.

Industrija čevljev v Dol. Topličah sprejme takoj knjigovodjo.

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega moža in očeta

ALOJZIJA MORETA iz Novega mesta

se zahvaljuje vsem, ki so z nami sočustvovali; darovali cvetje in vence ter spremili pokojnika na njegovi zadnji poti.

Posebno se zahvaljujevmo oblatem, družbenim in političnim organizacijam za izkazano čast in pozornost, posebno pa govornikom za poslovične besede, kakor tudi pevecem in godbi.

Vsem iskrena hvala!

Družina Moretova

IZ MATIČNIH URADOV

Novo mesto

V času od 1. do 9. septembra je bilo rojenih 12 dečkov in 9 deklic.

Poročili so se: Cimermančič Mihael, kmetovalec s Hruba, in Kastrevc Franciška, hič kmetovalca iz Hrusec.

Umrli so: Tripč Jože, kmečki delavec, 45 let, iz Bognice vasi, Bokavšek Jakob, upokojenec, 64 let, iz Novega mesta, More Alojz, sodavinar, 74 let, iz Novega mesta, Obiak Marija, 47 let, kmetovalca, iz Podhoste, Novak Metod, zasebnik, 33 let, iz Zanje vasi, Kek Jože, otrok, 3 meseca, s Studenca.

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile:

Anica Lokar iz Dol. Straze - dečka, Cecilija Čabec iz Orohovca - dečka, Fani Novosel s Cikaevca - dečko, Marija Opsak iz Podgorca - dečka, Marija Vovč iz Soteske - dečko, Dragica Butina iz Kočevja - dečko, Marija Košir iz Seniča - dečko, Marija Talida Zupančič iz Smihela - dečka, Rozalija Petrič s Tuševca - dečka - dečko, Karolina Petan iz Podturna - dečko, Lidija Seniča iz Meničke vasi - dečka, Angela Zunevec iz Gor. Ajdovca - dečka, Kristina Kambič iz Crnomalca - dečko, Jozefa Dimic s Trebanjskega vrha - dečka, Ivan-

Kronika nesreč

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v novomeški bolnišnici: Barie Avgust, vojni invalid iz Gor. Podboršča, ac je s sekirjo usekal v levo nogo, Kapačja Matijo, upokojenca iz Novega mesta, je sosedov pes ugriznil v brado in levo stran hrbita, Mavšar Ivan, sin posestnika z Vel. Sela, je padel z voza in si poškodoval levo nogo, Heiderjuž Stefanu zidarju iz Šalke vasi, so na desno nogo padla železna vrata, Kuzma Anton, sin rudarja z Dragutova, je domo padel s skledina in si poškodoval levo roko, Luka Gabrijel, uslužbenec iz Crnomalca, je padel z motorjem ob voz in si poškodoval levo nogo, Suteju Rudolfo, sinu posestnika iz Zagrajskega, je v rodu padel na levo nogo, Metelko Ivan, sin vodja montaže iz Sentjerne, je porezal dva prsta na levi nogi, Turk Stane, delavec iz Brsanje, je padel z droga in si poškodoval glavo.

Ob novem šolskem letu Pogovori o jeziku

(Nadaljevanje s 1. strani)

KADRI

Lani je bilo na vseh osnovnih šolah 353 oddelkov, letos pa jih bo nemara celo 361. Za vse te oddelke je na razpolago 298 učnih moči. Od teh ima popolno izobrazbo 118 učiteljev, 152 je učiteljskih pripravnikov, 20 učiteljev-tečajnikov (ki se sedaj na tečaju pripravljajo za izpit za diplomu), 5 upokojenih učiteljev in trije strokovni. Na vseh osnovnih šolah manjka 68 učnih moči, na novo pa smo jih dobili le 16.

Se bolj porazno je vprašanje učnega kadra na nižjih gimnazijah. Na teh manjka 48 učnih moči. Na nižjih gimnazijah poučujejo: 2 profesorja, 12 predmetnih učiteljev, 32 učiteljev-pripravnikov, 37 učiteljev, en strokovni učitelj, 3 strokov. pripravniki, 6 absolventov višje pedagoške šole in 5 honorarnih učiteljev iz vrst upokojenec. Na vseh nižjih gimnazijah je 70 oddelkov.

Da so pri takem pomanjkanju učnih moči ostali prezaposleni, ni treba poudarjati. To pa nujno vpliva na kvaliteto pouka. Navzile vsemu temu so bili učni uspehi na šolah lani dobri.

STALNOST KADRA

Za dosego vzgojno izobraževalnega uspeha je potrebno daljše bivanje prosvetnega delavca v kraju. Iz prakse je znano, da doseže največ uspeha in zaupanja pri prebivalcih, kar je predpogoj za uspeh, učiteljska družina, ki ostane dlje časa v kraju. Prav takih učiteljskih družin pa najbolj manjka. Mladučki učitelj, ki pride na šolo v vas, si težko pridobi spoštovanje pri vaščanih, zlasti ker zaradi težkih življenjskih pogojev hoče čimprej stran. Vendar imamo dokaj mladih učnih moči, ki se uveljavljajo v šoli in šolskem okolju. Takim mladim močem pa je še toliko bolj potrebna pomoč ljudskih in šolskih odborov.

POMOŽNE SOLE

Lani je bil ustanovljen po sporazumu s starši v Novem mestu oddelček za defektne otroke. Po poročilu republiške inšpekcije so bili doseženi, na tem oddelku zelo dobri uspehi. Svet za šolstvo pri OLO je mnenja, da bi bilo potrebno ustanoviti take oddelke pri vseh večjih šolah. Z njimi bi veliko pomagali otrokom, ki zaradi defektnosti težje dojemajo učno snov.

Tečaj za učiteljske pripravnike v Novem mestu

Od začetka septembra teče na novomeškem učiteljskem posebnem tečaju za 18 učiteljskih pripravnikov, ki bodo te dni polagali maturo in dobili potrebno kvalifikacijo za svoj poklic. To je zadnji tečaj take vrste.

večkrat pa so tudi predmet spodbujanja zdravih otrok. V Smihelu pri Novem mestu obstaja že dve leti tudi dopolnilna šola za partizanske otroke. Lani so bili v njej otroci iz novomeškega in kotevskega okraja. Šola bo tudi letos, za naslednja leta pa je vprašanje, ker verjetno ne bo več otrok, ki imajo pogoje za to šolo.

Zdravko Mestnik (l. d. - novomeška gimnazija) - NA CESTI. Tak je svet v otrokovih očeh: odprt, nezamotan, preprost in jasen, kakršno je tudi otrokovo podoživljanje. Razstava ob koncu šolskega leta je pokazala prav posebno sproščenost mladih risarjev novomeške gimnazije.

DRUŽBENO UPRAVLJANJE V ŠOLAH TERJA VEČ PRAVIC

Šolski odbori, ki so izvoljeni pri vseh šolah, so koristna oblika družbenega upravljanja v šolstvu. Večina šolskih odborov v našem okraju je pravilno razumela nalogo, ki jim jo je zapuščala družba. Z njihovim pravičnim delom postopoma raste pri ljudeh zavest, da je šola pravzaprav njihova, odnos do nje se spreminja. Res so se šolski odbori spodbujali z največjimi uspehi, ki so jih dosegli s pomočjo šolskega proračuna. Najboljši šolski odbori v okraju so v Senjarnem, na Dvoru, v Draščah in še nekateri. Vsi šolski odbori so skupno z učiteljskim prestružili našo reformo šolstva.

Primerne oblike družbenega sodelovanja pri upravljanju šole so rodiljski sestanki. Razprava na njih se je prenesla iz prejšnjega izpraševanja o redih tega ali onega učenca na mnogo širše področje, postali so šola za starše in stična točka med učiteljem-vzgojiteljem in starši. Tako skupno obravnavanje uspehov v šoli in učne snovi ter izmenjava misli o celotnem izobraževanju otrok rodi samo dobre posledice in odpravlja prepred med domom in šolo, ki ponekod še obstaja.

SKUPNE NALOGE - SKUPNA ODGOVORNOST

Gradnja novih šolskih stavb je slej ko prej najtežja, pa tudi najdražja in najdaljša naloga. Če bi zgradili vsako leto deset šolskih stavb, bi v desetih letih komaj ustregli sedanji potrebi. Letos ne bomo zgradili niti ene; kako bo prihodnje leto, še ne vemo. V nedogled teh gradenj

tudi občinski ljudski odbori morajo skrbeti za prosvetni naraščaj. Podjetja stipendirajo strokovnjake, ker jih potrebujejo v proizvodnji, ljudski odbori pa bodo morali skrbeti za prosvetni kader. Na mnogih občinah nimajo niti referentov za šolstvo in so to nalogo napravili že tako preobremenjenim tajnikom. V takih krajih je sodelovanje med prosvetnimi delavci in občinskimi ljudskimi odbori slabo. S skupnimi naporji je lažje rešiti težavne probleme, in prav teh je v šolstvu in izobraževanju izredno veliko. In če je kaj, je vzgoja in izobraževanje splošna družbena naloga.

Predsednik vlade šele na petem mestu

Po tradicionalni položajni listi v Angliji pride za kraljem in njegovo družino kanterburyjski nadškof kot vodja anglikanske cerkve. Na tretjem mestu je Lord kancelar, najvišji uradnik angleške pravosodja. Na četrtem mestu je yorški škof in šele po vseh teh, na petem mestu, je predsednik vlade.

Zgodovinska lopata

Kmet Vicko Antičević z otoka Pelješka čuva lopato, s katero je njegov ded delal pri kopanju sušičkega prekopa. Vsekakor zanimiva lopata, zlasti danes, ko je sušički prekop tako v »ospredju«.

»Pomeči najprej pred svojim pragom!« Tako bi nam lahko zabrusil kdo, ki je prebral naš prejšnji sestavek. In prav o tem imel. Vanj se je namreč — pa ne po naši krivdi — prikradlo več napak. Naj jih kar takoj popravimo!

V četrtem stolpcu je tiskarski škrt besedi pomanjkljivo izmaknil en j, pa sta v resnici potrebna dva, kakor je zapisano danes. V peti koloni je treba brati: »Ne bom navajal, od kod so primeri vzeti...« in ne: od kot. V šestem stolpcu bi bilo kajpada prav: »Stavim, da naloga (ne naloge) ne bo kos.« Tako. Upajmo, da je domači

prag pometen, zdaj pa si ogledajmo nekaj stvari, ki so nam ostale še od zadnjic ali pa so se nabrale na novo!

1. Ta odlok je bil v gotovih točkah nekoliko pomanjkljiv, kar se je pri izvajanju gotovih nalog v praksi pokazalo, da je prišlo do nekaterih nesoglasij med prejšnjo in novo upravo. Piscec je kar dvakrat napačno rabil pridevnik gotov. Le-ta namreč pomeni: prepričan sem, ne dvomim, n. pr.: Gotov sem (prepričan sem), da bo Janez prišel. V našem primeru bi bilo treba reči: V nekaterih točkah, nekaterih nalog. Dalje: izvajanje nalog in praksa pomeni isto, zato eno lahko brez škode odpa-

4. V noči od preteklega četrta na petek je nenadoma izbruhnil v gospodarskem posloju Tomo Strela v Mokronogem pojar — V slovensčini sklanjanje oboje: ime in priimek, torej: pesmi Simona Gregorčiča, življenje Josipa Jurčiča. Stavček naj bi se glasil: V četrtek ponoči je v Mokronogu nenadoma nastal požar v gospodarskem posloju posestnika Toma Strela.

5. Imenovana komisija še ni uspela v tem času pripraviti dopolnitve odloka, zato predlaga, da bi okoli (t) — teh problemov še nadalje delala. — Lepa reč! Če bo komisija delala, kakor obljubi, še naprej okoli problemov, potem bomo najbrž dolgo čakali, da se stvar premakne, samo okoli bo premalo... Sicer nimam vzkroka, da bi dvomil v pošteno voljo komisije, toda izrazila se je res sila nerodno; Zupančič bi rekel, kakor smo slišali zadnjič: preklada besede kakor polena. Slovenci delamo kako stvar, pri kakšni stvari ali na kakšni stvari. Jezikoslovec že dolgo dela za novo slovnico, na novi slovnici itd... Potemtakem bi bilo v našem primeru treba reči: Omenjeni komisiji se doslej še ni posrežilo izpolniti odloka, zato predlaga, naj bi smela še nadalje delati na tej stvari.

6. Potrebno odkazovanje gozdnega drevja iz varstvenih ukrepov... lahko odkazujejo pristojni operativni organi... — Podobna čebodra, kakor smo ji imeli zadnjič pri »prenajanju

Dolenski vojenci, ki so preživeli počitnice v koloniji Društva prijateljev mladine v Poljanski dolini, pred Prešernovo rojstno hišo na Vrbi...

... medtem ko je bilo ostalih 48 dolenskih valencev 17 dni na morju v prijaznem taboru v Medveji, ki ga vidite na sliki

Preločani bodo gostovali v Portorožu

Počitnice! Res hotel sem si jih privoščiti v Beli krajini. Prišel sem, kakor prihajam že več let, v revno, skoraj se mi zdi od vseh pozabljeno Belo krajino. Počitnice pa tu ne poznajo, tu je teba detati. Poleg vsakdanjega dela je treba pripraviti domačo folklorno in tamburaško skupino za nastop v Portorožu, kamor so povabljeni. Adijo počitnice! Dve uri programa je treba spraviti skupaj. Prejšnja leta smo v počitnicah našli 17 starih kol in mnogo domačih pesmi. Letos se bo treba naučiti še 5 novih folklornih plesov. Začeli smo s korotškimi: »VISOČI REJ«, »SVATBENI REJ« in »SVATBENA POLKA«, nato pa še hrvaško »Stara baba« in predgraško »Most« in »Naša mlada nevesta«. Vse to se bomo na novo naučili, kar pa že znamo, ponavljamo.

Prav tako pesmi, kajti folklorne brez pesmi ni. Mnogo truda je treba, preden se kmečka mladina nauči dobro plezati 22 kol in plesov. Kot rečeno, prišel sem na počitnice, ki sem jih zelo potreben. Moje delo v tržaškem SNG ni lahko. Malo nas je, zelo sem utrujen, toda ker ni v domačem kraju nikogar, ki bi z mladino kaj več delal, sem pripeljal, ker vidim, da je mladina željna folklorne. Večer! Nad Belo krajino je legla pozno poletna noč. Kmalu bo

zapel čriček in črna bo zorela. V šoli je vaja. Skozi tišino poletne noči odmevajo vesle, nato pa žalostne melodije, ki plavajo nad strehami, nad okni in se prelivajo med ljudi, utrujene od dela. Vaja se je pričela. Šolski razred je oživel. Tam vodi kolo lepa Anka, tam se vrsti v hitrem domačem kolu četvorica mladih ljudi. Tako se je zvrstilo ta večer nad dvajset plesov in zadonelo mnogo veselih pesmi. Stroj! Ne gre! Ponovimo. Vsak večer, vsak večer... Iz mladih teles teče pot. Naša skupina je prejšnja leta nastopala v Celju, Novem mestu in v Trebnjem, po vsej Beli krajini in drugod po Sloveniji ter žela lepe uspehe, zato se moramo za nastop v Portorožu že bolj pripraviti. Ze gre na polnoč. Zjutraj bo treba vstati in trdo delati na polju, zato moramo končati. Vaspi, sanja in kmalu se zgubi zadnji plesalec skozi vrata preločke hiše. Nad strehami bdijo zvezde in se počasi postikajo proti zatonu. Nehote se spominjam Zupančiča: »O rodni dom, o hiše očetove streha ti...«

OTROŠKA PARALIZA JE STARA BOLEZEN

Otroška paraliza ni novejša bolezen. Mučila je ljudi že pred tisoletji. Stare egiptanske freske kažejo ljudi s tipičnimi znamenji te hude bolezni. V neki egiptanski grobnici iz 37. stoletja pred našim štetjem, so našli okostnjak moškega in na kosteh okvare, ki jih more povzročiti le otroška paraliza. Vendar učenjaki še niso odkrili, ali je ta bolezen takrat tudi razsajala kot epidemija. Prva epidemija otroške paralize je izbruhnila leta 1835 v Londonu.

Odprava množičnega

Predsednik Tuniske vlade Habib Burgiba je izdal odlok o odpravi množičnega v Tuniziji. Poslej si bodo tudi Tunizjanci lahko svobodno zbirale, kar pa že znamo, ponavljamo.

de. Napačno pa je rabljen tudi veznik da; namesto njega bi moral biti, ko. Če odpravimo našte napake, bomo zapisali: Ta odlok je bil v nekaterih točkah pomanjkljiv. To se je pokazalo, ko je pri izvajanju nalog prišlo med prejšnjo in novo upravo do nesoglasja.

2. Na požar je bilo poklicano tudi novomeško gasilsko društvo, ki je pet minut po alarmu že drvelo proti požarišču. Gasilce kličemo na pomoč, ne na požar, to je eno. Po gornjem stavku pa bi lahko rekli, da je bil poziv čisto odveč, saj so kličenci društvo, ki je že drvelo proti požarišču — to je drugo. In tretje: beseda požarišče je nerodna skovanka. Po domače bomo gornjo misel povedali nekako takole: Na pomoč so poklicali tudi novomeške gasilce. Pet minut po alarmu so morje že drveli na kraj požara.

3. V tem tednu nabiramo: cvet jeseenske rese 100 din, rmana 50 din, rdeče detelje 100 din. Pravijo, da naglica ni nikjer dobra. Četudi pregovor najbrž ne drži vedno, v našem primeru prav gotovo. Oglaševalec je hotel povedati dve misli hkrati: da v tem tednu nabiramo te in te rastline in da je njih cena taka in taka. Seveda bo treba to povedati tako, da bo smisel jasen: Odkupne cene selišč, ki jih nabiramo v tem tednu, so: za cvet jeseenske rese 100 din, rmana 50 din itd.

Mačke v Berlinu

V Berlinu tudi 11 let po končani vojni še niso odstranjene ruševine strahovitega bombardiranja med drugo svetovno vojno. V teh razvalinah so se na veliko zaredile mačke in monijo, da jih je vsaj 80.000. Veliko jih je že na pol podivjanih. Sedaj so jih pričeli pobijati, ker prenašajo nalezljive bolezni.

Zanimiva številka

Dolžina vseh krvnih žil in žilic v telesu odraslega človeka znaša nič manj kot 19.000 kilometrov!

Zvezdni dež

Meteorji - utrinki - venomer dežujejo na zemljo iz daljnih medzvezdnih prostorov. Zvezda se je utrnila pravimo, ko tak kileček vesmirske snovi pride v našo ozračje, se vname in zablisne. Zvezdoslovci so izračunali, da vsak dan, torej vsakih 24 ur, pade v zemeljsko ozračje 100 do 200 milijonov meteorjev. So pa tako majhni, da se zaradi toplote, ki jo povzročijo trenje z ozračjem, saj padajo z veličansko brzino, stalijo prej ko padejo na zemljo. Nekateri pa vendar celi prilete na naša tla. Teh meteoritov dobimo vsak dan okrog 100. Največ jih pade v morje ali na nenaseljena področja, vendar je bilo nekaj primerov, ko je tak meteorit ubil človeka.

OKROGLE

USPEH PASJIH DNI

»Le kaj si počela, da se je Peregrin tako zaljubil vate?«
»Veš, hladna sem bila do njega.«

SPREMEMBA

»Zlodja vendar, že spet ri-neš v oštarijo?«
»Ne, moja ljuba stara: danes grem v bife!«

IZ STARIH OGLASOV

Svoja dobro izprana čreva za debele klobase in salame, širokemu občinstvu dobro znane, imam stalno na prodaj, Julka Speh, klobasicarka.

Iščemo več sposobnih mladitih šivilj za belo perilo. Mladost imajo tiste, ki so dobra v srajčah. Izdelovalnica perila »Srajca«.

JE ŠPASNO, PA RESNIČNO

V Požarevcu (Srbija) je trgovina z napisom BODOC-NOST, pod tem imenom pa piše: »Prodajamo vseh vrst krste, mrljske vence, trakove in podobno.« Zanimiva »bo-dočnost...«

DOMISELNI RIBIC

Mali Tonček s sestrico lovil ribe. Nekaj repkov je res že ujel, pa ga pobara sprehajalec: »Dobro loviti, fantek; kje imaš pa erve spravljene?«
»Ančica jih drži v ustih!« pove nadebudni ribic.

Ce slona boli zob...

V SAMOTAH PRAGOZDA

Priredil in marisal Saša Dobrila

145.

Brazgotinec je takoj zasiljal ropot prihajajočega avtomobila. Požvižgal je tovarišem v znamenje, da se morajo umakniti, ker je dečkoma pišila pomoč. Toda mešanec, ki ga je rana od Rokove puščice vedno huje skelela, ni mogel tako hitro za njima. Kot puščica je pridrvel Dovganov avto na jaso.

146.

Mešanec se je hotel skriti, toda še preden se je avtomobil cvilile ustavil, je počilo več strelov in zločinec se je zgrudil sredi jase mrtev na tla. Vrata avtomobila so se naglo odprla in prvi je skočil ven Dovgan ter s puško v roki stekel proti kočl.

147.

Kličal je Roka in Vilčeta, toda nihče se ni oglasil. Nenadoma pa se je iz ognja in dima opotekla črna, okajana postava, noseč v naročju človeka. Po nekaj korakih se je zgrudila. Ko sta se fanta spet ovestila, je Vilče najprej zamrmral: »Ali dobimo kladaro?«

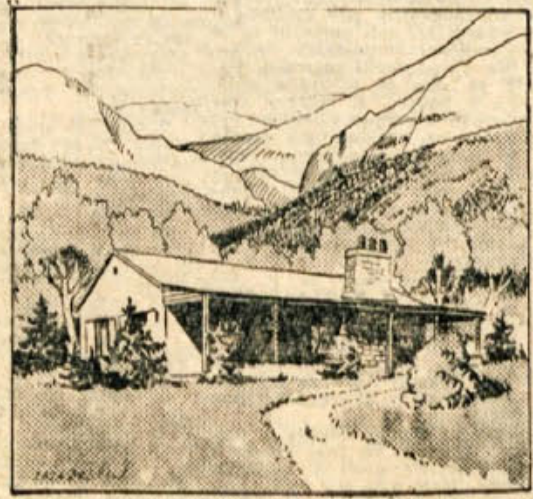
148.

Se isti večer, ko so se vrnili v mesto, so ljudje hoteli videti Vilčeta in Roka. V mestni dvorani ju je Dovgan predstavil: »Ta dva dečka, tabornika, sta izvršila, kar še nismo slišali o kakih drugi dvo, leti dečkov. Zmotil sem se. Pokazala sta, da je ta vzgoja pravilna...«

149.

... da človek marsikaj premaga, če je pogumen in vztrajen. Tudi kupčijski del naše pogodbe sta dobro izpolnila. In za dvojno ceno, ki jo plačam za ta biser, bomo poslal Roka, ki nima staršev, v kolo. Poleg tega pa dobila še nagrado, ki je bila razpisana na članu Brazgotineve tolpje...

150.

... In kot sem obljubil, bom njuni taborniški organizaciji postavil v bližini mesta lepo kočjo. Zraven pa pridam še 50 hektarov gozda, najlepšega daleč naokoli. Tam naj si njihovi mladi vrstniki dalečjo zdravje in duha, se učijo vztrajnosti, poguma in tovarištva. KONEC